

Силабус курсу «ДИРИГУВАННЯ»

**Освітній ступінь “Бакалавр”
Спеціальність 025 “Музичне мистецтво”
Освітньо-професійна програма
“Інструментальне виконавство (за видами)”
Роки навчання: I, II, III, IV
Семестри: I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII
Кількість кредитів: 12
Мова викладання: українська**

Керівник курсу ОК 15 «Диригування»

Косенко Павло Борисович

Доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)»

Контактна інформація: kosenko.pablo@gmail.com

Прореквізити та постреквізити дисципліни

- **Прореквізити дисципліни:**

Середня спеціалізована музична освіта або диплом молодшого спеціаліста.
Обов'язкове попереднє вивчення в обсязі 8 класів ДМШ предметів
сольфеджіо, музичної літератури та фортепіано.

- **Постреквізити дисципліни:** ОК 14 Ансамбль, ОК 10 Теорія музики, ОК 22
Методика і практика роботи з ансамблем, ОК 25 «Концертмейстерський клас»,
ОК 26 «Камерний ансамбль», ОК 28 «Оркестровий клас», ОК 29 «Вивчення
оркестрових (ансамблевих) партій», ОК 30 Інструментовка.

Призначення дисципліни

Дисципліна «Диригування» належить до циклу дисциплін фахової професійної підготовки і сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та навичок з техніки диригування, необхідних в практичній роботі фахівця інструментального мистецького спрямування.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Диригування» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК2 4 5 6 7 8 11 12; СК 1 2 3 4 5 6 8 9 10 11 12 13 17.

- **ЗК2** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК4** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК5** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК6** Навички міжособистісної взаємодії.

- **ЗК7** Здатність бути критичним та самокритичним
- **ЗК8** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК11** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- **ЗК12** Здатність працювати автономно.

- **СК1** Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.
- **СК2** Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.
- **СК3** Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- **СК4** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- **СК5** Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

- **СК6** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

- **СК8** Здатність здійснювати диригентську діяльність.

- **СК9** Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- **СК10** Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

- **СК11** Здатність оперувати професійною термінологією.
- **СК12** Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- **СК13** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

-СК17 Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності

Мета навчальної дисципліни - набуття студентами теоретичних знань та навичок з техніки диригування, необхідних в практичній роботі, формування особистості диригента, який не тільки володіє необхідними технічними навичками, але є інтерпретатором вокального, хорового твору, розкриває його художній зміст засобами диригентської майстерності.

Зміст і структура курсу

ТЕМА	Кількість годин					
	Денна форма			Заочна форма		
	Всього	практичні	самостійні	всього	практичні	самостійні
І рік навчання						
МОДУЛЬ 1.						
Тема 1. -Історичні відомості про виникнення диригування. Диригент, його роль в управлінні колективом. Диригентський апарат. Елементи диригентського жесту. - Метр. Розмір. Види розмірів. Тривалості нот. Тактування. Диригування. Вправи на основні схеми тактування «4», «3», «2»; для усунення скутості рук.	9	4	5	10	1	9
Тема 2. - Ауфтакт, його роль в процесі диригування. Вправи для розвитку диригентського апарату та постави. Вивчити по клавiру твір у схемі на «4».	9	4	5	10	1	9
Тема 3. - Функції рук диригента (типи рухів). Загальні відомості про роздільні функції	9	4	5	10	1	9

рук. Показ вступу, різні види замаху. Види афтактів. Робочий діапазон. Основні позиції рук.						
Тема 4 Вивчення по клавiру 2-а твори у схемi на «3»; «2».	8	4	4	11	1	10
Разом:	35	16	19	41	4	37
МОДУЛЬ 2.						
Тема 1. Партитура, як вид запису музичного твору. Показ зняття звучання в кiнцi твору.	9	4	5	10	1	9
Тема 2 Складнi розмiри «4»; «6». Засоби показу складних розмiрiв в жестi диригента. Диригувати твiр на 6 дольний розмiр.	9	4	5	10	1	9
Тема 3. Темпи, ознайомлення з основними видами темпiв. Складнi розмiри «9»; «12». Засоби показу складних розмiрiв в жестi диригента. Особливостi виконання складних розмiрiв у помiрному та швидкому темпах.	9	4	5	10	1	9
Тема 4. Вивчення по клавiру 2-а твори, один з яких на «9» або «12». Сольфеджування мелодiй програмних творiв.	8	4	4	11	1	10
Разом:	35	16	19	41	4	37
II рiк навчання						
МОДУЛЬ 3.						
Тема 1. Вiдомостi про виникнення ансамблiв народних iнструментiв. Сучаснi ансамблi народних iнструментiв. Сольфеджування мелодiй програмних творiв. Вiдтворення ритму в диригентських схемах. Акцент, синкопа.	9	4	5	10	1	9
Тема 2. Крещендо, дiмiнуендо. Принципи показу в жестi. Вправи. Особливостi виконання схем складних розмiрiв з частковим дробленням. Вивчити один твiр. (твори на «4» або «6»)	9	4	5	10	1	9
Тема 3. Уповiльнення темпу. Засоби органiзацiї уповiльнення темпу у	9	4	5	11	2	9

диригентському жесті. Вправи: для розвитку лівої руки.						
Теми 4. Особливості виконання схем складних розмірів у повільному темпі. Вивчити два твори. («6», «9»)	8	4	4	12	2	10
Разом:	35	16	19	43	6	37
МОДУЛЬ 4.						
Тема 1. Штрихи, види штрихів, показ їх у диригуванні. Вправи. Фермата, види фермат. Засоби їх організації в жесті диригента	13	8	5	10	1	9
Тема 2. Крецендо, дімінуендо. Вправи: На координацію рухів; для поступової зміни динаміки. Теоретичний аналіз програмного твору. Диригувати твір по клавіру.	13	8	5	10	1	9
Тема 3. Взаємозв'язок з предметом «Оркестровий клас та диригентська практика». Методи аналізу та засоби читання партитур. Сучасні оркестри та їх диригенти. Типи та види оркестрів. Посадка виконавців. Склад оркестру.	13	8	5	11	2	9
Теми 4. Диригувати 2-а різнохарактерних твори складних розмірів Вправи на дроблення. Сольфеджування мелодій програмних творів.	12	8	4	12	2	10
Разом:	51	32	19	43	6	37
III рік навчання						
МОДУЛЬ 5.						
Тема 1. Функції оркестрової фактури. Вправи: розвиток самостійності рук, незалежність рук.	13	8	5	11	2	9
Тема 2. Раптова зміна динаміки. Засоби їх організації в жесті диригента. Вправи: на координацію рухів; для раптової зміни динаміки. Теоретичний аналіз музичних творів. Сольфеджування мелодій програмних творів. Робота диригента над партитурами, які вивчаються на заняттях.	13	8	5	11	2	9

Тема 3. Схеми тактування мішаних розмірів на «5». Особливості організації «5»-дольної схеми у швидкому та помірному темпах. Вправи: диригування мішаних розмірів. Схеми тактування на «5».	13	8	5	12	3	9
Тема 4. Диригувати 2-а різнохарактерних твори, один з яких на «5». Теоретичний та диригентський аналіз програмних творів.	12	8	4	13	3	10
Разом:	51	32	19	47	10	37
МОДУЛЬ 6.						
Тема 1. Спілкування диригента з оркестром. Підготовка до практичних занять з оркестром народних інструментів. Підготовка оркестрових партій.	13	8	5	11	2	9
Тема 2. Диригування мішаних розмірів. Схеми тактування на «7». Вдосконалення практичних знань та навичок.	13	8	5	11	2	9
Тема 3. Теоретичний та диригентський аналіз музичних творів. Правила виконання оркестрової партитури на фортепіано. Робота диригента над партитурами, які вивчаються на заняттях.	13	8	5	12	3	9
Тема 4. Диригувати 2-а різнохарактерних твори, один з яких на «7».	12	8	4	13	3	10
Разом:	51	32	19	47	10	37
IV рік навчання						
МОДУЛЬ 7.						
Тема 1. Схеми тактування на «Раз». Вправи на розвиток мануальної техніки: схеми тактування на «раз»; координацію рухів диригента. Диригентська етика. Читання окремих епізодів партитури. Гармонічний аналіз твору. Теоретичний та диригентський аналіз партитури, що вивчається за програмою. Вивчити один твір.	13	8	5	13	3	10

Тема 2. Складання плану проведення репетицій. Робота диригента над партитурою. Підготовка до роботи з оркестром. Практика спілкування студента-диригента з курсовим оркестром.	13	8	5	13	3	10
Тема 3. Складання плану роботи з оркестровим колективом.	13	8	5	11	2	9
Тема 4. Диригувати 2-а різнохарактерних твори, один з яких на «раз». Теоретичний та диригентський аналіз програмного твору.	12	8	4	11	2	9
Разом:	51	32	19	48	10	38
МОДУЛЬ 8.						
Тема 1. Роль диригента у роботі з солістом. Порядок складання плану репетицій над твором, який вивчається з оркестром. Диригентський аналіз партитури, Робота диригента над партитурою. Вивчити музичний твір.	13	8	5	13	3	10
Тема 2. Принципи диригування каденцій. Аналіз партитури твору, що вивчається. Складання плану репетиції інструментованого студентом твору.	13	8	5	13	3	10
Тема 3. Принципи диригування речитативу. Включити в програму твір, що має речитатив або каденцію. Вивчити 2твори	13	8	5	12	3	9
Тема 4. Вивчити 2 твори. Проаналізувати будову творів, виявити диригентські та виконавські труднощі.	12	8	4	12	3	9
Разом:	51	32	19	50	12	38
	денне			заочне		
Загальний обсяг годин:	360	208	152	360	62	298

Політика навчальної дисципліни

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит (залік), виконання програми у формі концертного виступу.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік/екзамен).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F).

Поточний контроль

передбачає оцінювання практичної і теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на індивідуальних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Політика оцінювання: Максимальна кількість балів з дисципліни «Диригування» за семестр – 100 балів.

Поточний контроль проводиться кожні 3-4 уроки впродовж кожного семестру й оцінюється від 1 до 5 балів¹. За кожну тему студент може бути оціненим 3-4 рази.

Максимальний бал поточного контролю становить 65 а балів².

За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За пропуск занять без поважної причини або непідготовлені домашні завдання кількість балів знижується

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період навчання. Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів здійснюється через проведення слухання концертного виступу студентів.

¹ Дивитись таблицю «Критерії оцінювання для поточного контролю за п'ятибальною системою». Робоча програма ОК 15 «Диригування».

² Дивитись таблиці «Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти посеместрово» Робоча програма ОК 15 «Диригування».

Семестрова оцінка виставляється за умови виконання студентом усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та визначається як сума балів, отриманих при здійсненні поточного і підсумкового контролю.

Студент, який набрав кількість балів, що прирівнюється до оцінки «високий рівень» (відмінно) та активно брав участь в концертах або став переможцем конкурсу, вивчив програму в обсязі семестру може бути звільнений від складання диференційованого заліку.

Підсумковий модульний контроль оцінюється від 1-35 балів³:

Політика перескладання.

Перескладання змістовного модуля здійснюється за бажанням студента один раз за курс вивчення дисципліни з дозволу керівника курсу та дозволу навчальної частини за наявності поважних причин.

Оцінюється як підсумковий контроль. Загальний підсумок за семестр при перескладанні визначається шляхом додавання балів за поточний контроль та балів за перескладання.

Політика відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За прогул або невідповідні домашні завдання кількість балів знижується⁴.

Рекомендована література

Біляєва Н. В. Диригентський жест: знак, символ, смисл // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. – 2018, вип. 48, с. 25–36.

³ Дивитись таблиці «Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти по-семестрово». Робоча програма ОК 15 «Диригування».

⁴ Дивитись таблицю «Підсумковий модульний контроль від 1-35 балів» робочої програми. Робоча програма ОК 15 «Диригування».

Гамкало І.Д. Диригентське мистецтво // Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. Т. 7. URL: <https://esu.com.ua/article-24362> (дата перегляду: 03.02.2023)

Доронюк В. Методика викладання диригування / В. Доронюк. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 32–42.

Стукаленко З.М. Основи оркестрового диригування. Навчально-методичний посібник. – Кропивницький, 2017. – 138с.

Юцевич Ю.Є. Музика. Словник-довідник / Юрій Євгенович Юцевич. - Тернопіль : «Навчальна книга – Богдан», 2003. – 275 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

www.nbuv.gov.ua – веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського (м. Київ)

www.4uth.gov.ua – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва

www.chl.kiev.ua – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей

<http://old.dnrb.gov.ua> – веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

<http://ukrnotes.in.ua/poshuk.php> - ноти та біографії українських композиторів

<https://parafia.org.ua/mediateka/kompozytory>– українська музика mp3-файл. Пошук відбувається за прізвищами українських композиторів.